

Gyermekbarát igazságszolgáltatás

Gyurkó Szilvia

1. Jogeset

Péter nyolcéves volt, amikor a szomszédjukban élő unokabátyja egy társasjátékozás alkalmával rávette, hogy levetközzön, és megengedje, hogy fotókat készítsen róla. Később újabb fotókért csokit, rágót és apróbb ajándékokat is kapott Péter, majd kb. egy évvel később az unokabáty ismerősei is megjelentek a szobában, ahol a fotók készültek, és az akkor kilencéves gyereket szexuálisan zaklatták. Péter elmondta a szüleinek, hogy mi történt, akik azonnal bementek a helyi rendőrkapitányságra. Az ügyeletes tiszt javaslatára ismeretlen tettes ellen tettes feljelentést. Az ügy az ORFK-ra került, ahol Pétert meghallgatta egy rendőr az egyik gyermekkihallgató szobában, majd pszichológus szakértőt is kirendeltek az ügyben. Később az ügyész még egy szakértői vizsgálatot kért, mert semmilyen közvetlen bizonyíték nem volt az ügyben. Mintegy hét hónappal az eset után került sor Péter újabb szakértői vizsgálatára. A gyanúsítottak végig tagadták, hogy megtörtént volna, amiről a gyerek beszélt. Tanúk nem voltak. Házkutatást végeztek a feljelentést követő harmadik hétben, de fényképezőgépet és számítógépet nem találtak a gyanúsítottnál, aki azt állította, csak mobiltelefonja van (más digitális eszközzel nem rendelkezik). A mobiltelefonon pornográf vagy pedofil tartalmat nem találtak. Az első szakértő véleménye szerint Péter traumatizálódott, és élményszerűen mesél az eseményekről, amelyek valószínűsíthetően megtörténtek vele. A második szakértő szerint Péter érdektelenül válaszgatott a kérdésekre, az elmondottak gépiesek voltak, és sokszor került ellentmondásba saját magával. Ez alapján nem állapítható meg – írta a szakértő –, hogy ténylegesen elkövették volna vele szemben a szexuális erőszakot. Mivel kétséget kizáróan nem volt megállapítható, hogy Pétert zaklatták, ezért a nyomozást egy évvel a feljelentés után, bizonyíték hiányában lezárták.

2. Fogalmak, definíciók

Gyermek: Minden 18. életévét be nem töltött személy.

Gyermek legfőbb érdeke: A szociális védelem köz- és magánintézményei, a bíróságok, a közigazgatási hatóságok és a törvényhozó szervek minden, a gyermeket érintő döntésükben a gyermek mindenek felett álló érdekét kell hogy elsősorban figyelembe vegyék.¹

¹ 1991. évi LXIV. törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről.

Gyermekbarát igazságszolgáltatás: Olyan igazságszolgáltatási rendszer, amely az elérhető legmagasabb szinten biztosítja a gyermekek jogainak tiszteletben tartását és hatékony érvényesítését, figyelembe véve az alábbiakban felsorolt elveket, megfelelően tekintetbe véve a gyermek érettségét, értelmi szintjét és az ügy körülményeit. Olyan igazságszolgáltatás, amely hozzáférhető, az életkornak megfelelő, gyors, gondos, a gyermekek jogaihoz és szükségleteihez igazodó, és azokra koncentrál, tiszteletben tartja a gyermekek jogait, beleértve a tisztességes eljáráshoz való jogot, az eljárásban való részvétel és az eljárás megértésének jogát, a magánélet, a családi élet, az integritás és a méltóság tiszteletben tartásához fűződő jogot.²

Gyermejjogok: A gyermek jogairól rendelkező ENSZ egyezményben rögzített, minden 18 éven aluli személyt megillető speciális jogok.³

Különleges bánásmód: A 2018-ban hatályba lépett büntetőeljárás törvény XIV. fejezete valamennyi 18 éven aluli személy esetén különleges bánásmódot ír elő az eljáró bíróság, ügyészség és nyomozó hatóság részéről.⁴

Vulnerabilitás, sérülékenység: A gyermekek „sérülékeny személyeknek” minősülnek, akiknek sajátos, védendő helyzetét az EU-tagállamok az uniós jog végrehajtása során kötelesek figyelembe venni. Ez egyaránt vonatkozik az áldozattá (2012/29/EU irányelv⁵) és az elkövetővé vált gyerekekre is [CM/Rec (2008) 11. ajánlás⁶].

3. Történeti áttekintés

Magyarországon egyidejűleg van jelen a *gyermekbarát* és a *gyermekközpontú* igazságszolgáltatás kifejezés. A jogi terminológia az Európai Unió és az Európa Tanács által is képviselt „gyermekbarát” kifejezést követi, míg az Országos Bírósági Hivatal (a továbbiakban: OBH) és a bírósági rendszer az utóbbi években az ENSZ-dokumentumokban használatos „gyermekközpontú” jelzőt vette át.

Az első dokumentum, amely az eljáró hatóságok számára a gyerekekkel kapcsolatos speciális bánásmódot írt elő, az 1989. évi *ENSZ egyezmény a gyermek jogairól* volt (kihirdette az 1991. évi LXIV. törvény). Ezt követte az *Európai egyezmény a gyermek jogainak gyakorlásáról* (1996., ETS 160. sz.).

A gyermekbarát igazságszolgáltatás alapelvei a polgári (családjogi) ügyekben és a büntetőügyekben a kezdetekben külön dokumentumokban jelentek meg (egy-egy speciális jog-

² Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának iránymutatása és annak magyarázata a gyermekbarát igazságszolgáltatásról (2010. november 17.). Elérhető: <https://rm.coe.int/16804c0741>

³ 1991. évi LXIV. törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről.

⁴ 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról, 87. §.

⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 2012/29/EU irányelve a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról.

⁶ A Miniszteri Bizottságnak a tagállamok felé tett, a szankciók vagy intézkedések hatálya alatt álló fiatalok elkövetőkre vonatkozó európai szabályokról szóló CM/Rec(2008) 11. számú ajánlása.

területet szabályozva). Ilyennek tekinthető az *Európa Tanács egyezménye a gyermekekkel való kapcsolattartásról*⁷ (2003., ETS 192. sz.); az *Európa Tanács egyezménye a gyermekek szexuális kizsákmányolás és szexuális zaklatás elleni védelméről* (2007, CETS 201. sz.); az *Európa Tanács Miniszteri Bizottságának iránymutatása a gyermekbarát igazságszolgáltatásról* (MT 2010/1098.).

1. táblázat

*A gyermekbarát igazságszolgáltatás elvei
az Európa Tanács 2010. évi ajánlása szerint*

Gyermekbarát igazságszolgáltatási elvek a büntetőeljárásban		
<i>előtt:</i>	<i>alatt:</i>	<i>után:</i>
• a büntethetőség korhatára • elterelés lehetősége • a rendőrség gyermek-központú működése	• a bíróság gyermek-központú működése • jogi képviselő biztosítása a gyermeknek • információhoz/tájékoztatáshoz való jog • gyermek meghallgatása/véleménynyilvánításhoz való jog • indokolatlan késedelem nélküli eljárás • gyermekbarát környezet és nyelv alkalmazása az eljárásban	• késedelem nélküli, a gyermek jogait tiszteletben tartó végrehajtás • kényszervégrehajtás csak végső esetben

Forrás: saját szerkesztés

A regionális dokumentumok mellett az 1980-as évektől univerzális egyezmények és úgynevezett modellszabályok is segítették a gyermekekre vonatkozó speciális elvárások és alapvető gyermeki jogok gyűjteményes megfogalmazását.

A büntetőjog területén ilyen alapidokumentumnak tekinthető az ENSZ fiataikorúak igazságszolgáltatási rendszerére vonatkozó minimumszabályai⁸ (*Pekingi szabályok*, 1985); az ENSZ-nek a szabadságuktól megfosztott fiataikorúak védelmére vonatkozó szabályai⁹ (*Havannai szabályok*, 1990); az ENSZ-nek a fiatalkori bűnözés megelőzésére vonatkozó iránymutatása¹⁰ (*Rijádi iránymutatás*, 1990); az ENSZ iránymutatása a bűncselekmények

⁷ A 2012. évi C. törvény (Btk.) hatálybalépése óta a kapcsolattartás akadályozása önálló büntetőjogi tényállás. Ezen a területen a kérdéskört rendező polgári/családi jogi jogintézmények és büntetőjog eszközrendszere „összeér” – optimális esetben a gyermek érdekében.

⁸ A Pekingi szabályok az ENSZ Gyermekjogi Egyezményének 37. cikkelyét bontja ki, hangsúlyozva a szabadságkorlátozással járó intézkedések ultima ratio jellegét, a bűnmegelőzés (prevenció) fontosságát, a fiataikorúak szociális biztonságának fontosságát.

⁹ A Havannai szabályok azokat a szabályokat hangsúlyozza, amelyek a szabadságelvonással járó büntetések esetében a fiataikorúak alapvető jogait és érdekeit védik, kiemelve, hogy a 18 éven aluli, büntetendő cselekményt elkövető fiataikorúakat megilleti minden olyan jog, amely gyermeki státuszukból fakad.

¹⁰ A Rijádi iránymutatások a bűnmegelőzés fiataikorúakra irányadó szabályait rögzíti, kiemelve hogy a büntető-eljárás stigmatizáló és ezért gyermekjogi szempontból hátrányt okozó lehet (és így hozzájárulhat az ismételt bűnelkövetéshez, a kriminális karrier kialakulásához).

gyermekkorú áldozatait és szemtanúit érintő ügyekkel kapcsolatos igazságszolgáltatásról (ECOSOC Res 2005/20, 2005); az ENSZ főtitkárának iránymutató feljegyzése: az ENSZ *gyermekeket érintő igazságszolgáltatásra vonatkozó megközelítése* (2008); az ENSZ-nek a *gyermekek alternatív gondozásának* megfelelő alkalmazásáról és feltételeiről szóló iránymutatása (2009); valamint az emberi jogok védelmét és előmozdítását célzó nemzeti intézmények jogállásának és működésének alapelvei (*Párizsi elvek*).

Ezek a dokumentumok, amelyek átfogó jelleggel, és a tisztességes eljárás garanciáit a gyermeki jogokkal ötvözve határozzák meg az érintett gyermek legfőbb érdekét elsődlegesen szem előtt tartó igazságszolgáltatás alapelveit, a Gyermekjogi Egyezményt és az európai egyezményeket kivéve, az úgynevezett *sofilaw* körébe tartoznak, tehát kötelező erővel nem bíró, ajánlásokat és a nemzeti jogalkotásoknak irányt mutató modelleket jelentenek.

A magyarországi jogalkotási folyamatot számba véve, a nemzetközi dokumentumok adaptálását meghaladó módon először 2011-ben került sor önálló szabályalkotásra. A 32/2011. (XI. 18.) KIM rendelet előírta a *gyermekmeghallgató szobák* kialakítását a rendőrségeken. Ezt követően a 2012. évet a gyermekbarát igazságszolgáltatás évének nyilvánította, és az OBH-n belül gyermekbarát munkacsoport állt fel, az alapvető jogok biztosa pedig tematikus gyermekjogi projektet indított a gyermekbarát igazságszolgáltatás bemutatására.¹¹

2012-ben fogadta el az országgyűlés az első *gyermekbarát törvénycsomagot*,¹² majd 2013 novemberében a másodikat.¹³ Ezek a „salátatörvények” az alaki és az anyagi jogszabályokat egyaránt érintették, és elsősorban nem az Európa Tanács gyermekbarát igazságszolgáltatás koncepcióját követték, hanem gyermekvédelmi szempontokat. Így érintették a gyermek meghallgatásának szabályait, a gyermekprostitúció tényállását, a foglalkozástól eltiltás szabályait, a gyermekek sérelmére elkövetett cselekmények elévülését, a zárt tárgyalás elrendelésének feltételeit, az illetékességi szabályokat, a perbeli meghallgatást, de a „gyermekbarát internetet” és a megelőző pártfogás jogintézményét is.

Megjegyzendő, hogy éppen 2012-ben – a gyermekbarát igazságszolgáltatás évében – került sor a büntetethetőségi korhatárt 14-ről 12 évre leszállító Btk. elfogadására meghatározott bűncselekmények esetén,¹⁴ valamint annak a szabálysértési kódexnek a ratifikálására,¹⁵ amelynek értelmében szabadságelvonással járó jogkövetkezmények olyan cselekmények elkövetésekor is alkalmazhatók, amelyek súlyosabb változatánál ilyenre általában nem kerül sor. A szankciórendszer így szembemegy azzal az alapelvvel, amely szerint szabadságelvonással járó szankciót csak végső esetben, és a szükséges legrövidebb időtartamra lehet kiszabni 18 éven aluli személlyel szemben.¹⁶

¹¹ AJB Projektfüzetek, 2013.

¹² 2012. évi LXII. törvény a gyermekbarát igazságszolgáltatás megvalósulásához kapcsolódó egyes törvények módosításáról.

¹³ 2013. évi CCXLV. törvény egyes törvényeknek a gyermekek védelme érdekében történő módosításáról.

¹⁴ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (Btk.).

¹⁵ 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről (Sztv.).

¹⁶ Ez az anomália a leglátványosabban talán a tulajdon elleni szabálysértések és a lopás vonatkozásában áll fenn. Ha például egy fiatalkorú az Sztv. 177. §-a szerint minősülő 50 ezer forintot meg nem haladó értékben lopást követ el, esetében lehet elzárást is alkalmazni, míg egy 51 ezer forint értékű lopást elkövető fiatal-

2014-re a sokféle területre kiterjedő jogalkotás a gyermekbarát igazságszolgáltatás eredeti koncepciójához képest a fókusz az igazságszolgáltatási intézményrendszeren kívülre helyezte, és nyitva hagyta azt a kérdést, hogy a jelenlegi struktúra hogy tud megfelelni a fokozódó elvárásoknak (tárgyi és személyi állományában, valamint pénzügyi kereteit tekintve). 2015-ben a gyermekmeghallgató szobákra vonatkozó eredeti elképzeléseket – az addigi tapasztalatok beépítésével – módosították.¹⁷

A gyermekbarát igazságszolgáltatásnak a *büntetőeljárási rendet* szabályozó, 2018-ban hatályba lépő új törvény¹⁸ adott ismét lendületet, amely *expressis verbis* hivatkozik a gyermekjogokra (87. §), különleges bánásmódot ír elő a gyermekek számára (XIV. fejezet), fokozottan fellép a gyermekprostitúció és a gyermekpornográfia elkövetőivel szemben (234. §, 337. §). Ezen túlmenően szélesebb körben szabályozza a szülői felügyeleti jog megszüntetése iránti eljárásokat (572. §), kimondja a fiatakorúak védelmét (679. §), speciális szabályokat állapít meg fiatakorúak ügyeiben eljáró bíróság összetételére (680. §), szorosabb együttműködést ír elő a gyermekvédelmi rendszerrel az igazságszolgáltatás számára (684. §), új jogintézményt vezet be az elterelésre (feltételes ügyészi felfüggesztés, 690. §). Az új Be. gyermekjogi szempontból egyik legfontosabb új jogintézménye a „támogató” személy (65–67. §), aki jelenlétével biztonságot és érzelmi támogatást nyújthat a gyermeknek az eljárási cselekmények ideje alatt.

2018-ra felállt a büntető igazságszolgáltatás új struktúrája, az ehhez tartozó intézményrendszerben a fiatakorúak ügyeiben eljáró szervezetek (például bíróság) továbbra sem jelennek meg teljesen önálló, elkülönült formában.¹⁹

A hatályos magyar joganyagban az igazságszolgáltatási rendszerben érvényesülő gyermeki jogok elszórtan jelentkeznek. Ez általánosnak tekinthető a nemzetközi tapasztalatok szerint is. A gyermeki jogok direkt megsértésére a magyar jogrendszerben csak kevés példát találunk, ezek megszüntetése azonban alapvető fontosságú, ha a gyermekbarát igazságszolgáltatás adaptációjára vonatkozó nemzetközi előírásokat komolyan vesszük.

Az új Be. progresszív és gyermekjogi szempontból komplex, a gyermekbarát igazságszolgáltatás kereteit megteremteni hivatott rendszerének végrehajtása még előttünk áll. Reméljük, hogy a gyakorlat ezeket az új szabályokat nem gyengíteni, hanem erősíteni fogja.

4. Szemléletváltás az igazságszolgáltatásban

Egy gyerek életébe az igazságszolgáltatási rendszer általában akkor lép be, amikor nagy és érzelmileg megterhelő események történnek. Ha a szülei válnak, ha nem tudnak meg egyezni az elhelyezéséről, a kapcsolattartásról, ha bűncselekményt követett el, vagy ha bűncselekmény áldozatává vált.

korú elkövetővel szemben igen ritkán alkalmaz a bíróság letöltendő szabadságvesztés-büntetést vagy más szabadságkorlátozással járó szankciót.

¹⁷ 34/2015. (XI. 10.) IM rendelet a tizennegyedik életévét be nem töltött terhelt vagy tanú, valamint a különleges bánásmódot igénylő sértett meghallgatására szolgáló rendőrségi helyiség kialakításáról és ellenőrzéséről. [Hatályon kívül helyezte: 13/2018. (VI. 12.) IM rendelet 8. §. Hatálytalan: 2018. VII. 1-jétől.]

¹⁸ 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról (új Be.).

¹⁹ Erre vonatkozóan az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága ajánlást fogalmazott meg Magyarország számára 2012-ben. (CRC/C/HUN/3-5.)

Az eljárások a felnőtteket is megviselhetik, egy gyerek esetében pedig még nagyobb a kockázata annak, hogy traumatizálódik. Ha nem megfelelőek az eljárás körülményei, akkor másodlagos viktimizációról is beszélhetünk – amikor az eljárásban részt vevő szakemberek az „elkövetők”, a gyerek pedig az ő magatartásuknak válik ismételtén áldozatává.

Sok esetben nem egyedi hiányosságok (például a megfelelő képzettség vagy tudás hiánya), hanem rendszerszintű problémák okozzák egy gyerek másodlagos viktimizációját. Ilyen eset például, ha olyan nagy az ügyteher, hogy a soronkívüliség elve nem tud érvényesülni; vagy ha olyan kedvezőtlenek a működési feltételek, hogy nem lehet minőségi meghallgatósobát kialakítani stb.

A gyermekbarát igazságszolgáltatás evolúcióját az a szándék mozgatta a múlt század 80-as éveitől, hogy szakemberként egyedileg, és az igazságszolgáltatás egésze rendszerként is mindent tegyen meg annak érdekében, hogy az alapvetően sérülékeny és kiszolgáltatott gyermekek jogai és érkei ne sérüljenek az eljárásokban.

Ennek megfelelően a magyar igazságszolgáltatási rendszerben érvényesülő gyermeki jogok rendszere a következőképpen alakul.

2. táblázat

Gyermejjogok a magyar igazságszolgáltatás rendszerében

Gyermekek jogok a polgári jog területén	Gyermekek jogok a büntetőjog területén	Gyermekek jogok nemzetközi relevanciájú ügyekben (jogellenes gyermekelvitel, idegenrendészet stb.)	Gyermekek jogok a végrehajtásban
Soron kívüli eljárás			
Gondozó/törvényes képviselő jelenléte az eljárásban			
A gyermek jogainak képviselője			A bírósági határozat végrehajtásánál jelen lehet a gyámhivatal munkatársa.
Speciális szabályok/ Részben elkülönült intézményrendszer	Teljesen elkülönülő anyagi jogi szabályok/ Elkülönült intézményrendszer		Elkülönült intézményrendszer/ Speciális szabályok
A gyermek meghallgatásának speciális szabályai	A gyermek meghallgatásának részleges korlátozása (14 év alatt) és speciális szabályai		
Speciális ismeretekkel rendelkező szakemberek alkalmazásának kötelezettsége (például: gyermekpszichológus)			
A gyermekvédelmi intézményrendszer jelenléte az eljárásban (környezettanulmány, tanúkenti meghallgatás stb.)			
A nyilvánosságra és a közvélemény tájékoztatására vonatkozó speciális szabályok			

Forrás: saját szerkesztés

Ha a gyermeki jogokat aszerint csoportosítjuk, hogy az igazságszolgáltatás mely területén érvényesülnek, akkor azt tapasztaljuk, hogy (érthető módon) a büntetőeljárásokban fogalmazódik meg a legtöbb olyan speciális alapelv, amely a 18 éven aluli gyerekeket védi. A gyerekeket érintő családjogi és más polgári jogi, illetve egyéb (például menekültügyi/idegenrendészeti) eljárásokban²⁰ a gyermekek védelmére vonatkozó állami szerepvállalás jóval kisebb. Főbb területei: a gyermek meghallgatására vonatkozó szabályok, a képviselő (érdekellentét miatt vagy a hiányzó cselekvőképesség okán), valamint az eljárások időbeniségére vonatkozó rendelkezések (soronkívüliség, speciális eljárásokra vonatkozó határidők) – lásd például hathetes döntéshozatali határidő a jogellenesen külföldre vitt vagy visszatartott gyermekek ügyeiben.²¹

Mindezek alapján megállapítható, hogy a legnagyobb problémát nem a joganyag, hanem annak érvényesülése, azaz a jogalkalmazás jelenti Magyarországon. Ennek alapvető oka az a tény, hogy az igazságszolgáltatásban dolgozó szakemberek számára hiányzik az egységes felkészültséget biztosító, a gyermekbarát igazságszolgáltatás követelményének megfelelő eljárást lehetővé tevő tréning, képzés, továbbképzés, rendszeres oktatás, strukturált felkészítés. Ennek hiányában a meghallgatás, a tájékoztatás, az információadás, a képviselő – azaz a gyermekbarát igazságszolgáltatás – alapelvei sérülnek.

Kutatási tapasztalatok szerint minél fiatalabb életkorban fordul elő a bűnelkövetés, annál nagyobb az esély a bűnismétlésre, a bűnöző életmód kialakulására. Arra nézve is vannak kutatási eredményeink, hogy a gyermekkorban elszenvedett bántalmazás, a bűncselekmény sértettjévé válás fokozza a jövőbeni, ismételt áldozattá válás esélyét. A gyermekkori tapasztalatok meghatározóak a felnőtt életünkre. Ekkor alapozzuk meg bizalmunkat az igazságszolgáltatási rendszerben, vagy veszítjük el hitünket abban, hogy méltósággal és jogaink tiszteletben tartása mellett vállalhatunk felelősséget tetteinkért, vagy szereznek érvényt részvételünkkel az állam büntetőhatalmának. Akárhonnan nézzük is, az igazságszolgáltatási rendszer gyermekbarátát tétele nem öncél. Fontos alapkőve a jogállamiságnak, gyermekeink védelmének és a jövő felnőtt generációi számára zsinórmértékül szolgálhat – nemcsak saját életük, de társadalmi felelősségvállalásuk tekintetében is. Ezért is fontos, hogy ne csak a jogszabályok szintjén érvényesüljön, hanem a mindennapi gyakorlatban is.

Összegzés

Legyen rendőr, ügyész, bíró, vagy dolgozzon gyámhivatalban, ügyvédi irodában, esetleg gyermekjogi képviselőként egy szakember, a gyermek, akivel kapcsolatba kerül, általában krízisben van, egy érzelmileg is nagyon megterhelő helyzet közepén, és az őt körülvevő felnőttektől várja a segítséget. A gyerekekkel foglalkozó szakembernek (legyen bármilyen szerepkörben) nagyon gyorsan át kell látnia az esetet, meg kell értenie nemcsak a krízis

²⁰ Különösen 2017. március 28. óta, amikor is a 2017. évi XX. törvény módosította a Gyermekvédelmi törvény 4. § (1) bekezdés c) pontját, és így a 14–18 éves menedékkérők és kísérő nélküli kiskorúak kikerültek a gyermekvédelmi törvény hatálya alól.

²¹ 1980. évi Hágai Egyezmény és a 2201/2003/EK tanácsi rendelet.

mibenlétét, de a gyermek állapotát, helyzetét is. Kontextusba kell helyeznie az eseményeket, az előzményeket, a kialakult veszélyeztető állapotot.

Az ügy kezdetén hatalmas energiákat kell fordítani arra is, hogy mindent (beleértve a saját és a gyerek helyzetét is) közérthetően és világosan kommunikáljon, a gyermek biztonságát és megértésen alapuló támogatását is elnyerve. Ezután kezdhet csak neki a nehéz, és összetett jogi helyzet értelmezésének és az adekvát jogi (és jogon kívüli) lépések keresésének. Az igazságszolgáltatási rendszernek működése során mindvégig:

1. Biztosítani kell, hogy a gyermek mindenk felett álló érdekét vegyék elsődlegesen figyelembe.
2. Tisztességes és egyenlő eljárást kell biztosítani minden gyermeknek – a hátrányos megkülönböztetés minden formájától mentesen.
3. Segíteni kell a gyermeket abban, hogy véleményét szabadon kifejtthesse, és azt meg is hallgassák.
4. Meg kell védeni minden gyermeket a bántalmazástól, kizsákmányolástól és erőszaktól.
5. Minden gyermeket méltóságának tiszteletben tartásával kell kezelni.
6. A jogi garanciák és védelem biztosítása alapvető minden eljárásban.
7. A megelőző szemlélet (prevenció) hangsúlyozása a fiatakorúakra vonatkozó büntetőpolitikában.
8. A gyermek szabadságtól való megfosztását csak végső esetben, és csak a lehető legrövidebb időtartamra lehet alkalmazni.
9. A gyermekjogi megközelítést minden jogalkalmazói eljárásban érvényre kell juttatni.